

ACC. N:R M.10721: 1-2.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Joh. Gjöqvist

Härad: Västma

Adress: Lövåsa, Hultsjö

Socken: Hultsjö

Berättat av:

Uppteckningsår: 1948

Född år 1883 i Hultsjö

Gvödens inbälgning i äldre tid. s. 1-2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lu F 63.

Acc. nr M 0721:1

LUF 63

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: S M Å L A N D

Härad: Västra

Socken: H U L T S J Ö.

Uppteckningsår: 1948

Uppgifterna lämnade av

Namn: Joh. Sjöquist.

Adress: Lönåsa Hultsjö.

Födelseår och födelseort: 1883 i Hultsjö.

Folkliivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor, vilka ha sammanhang med grödans inbärgning i äldre tid. Särskilt äro vi angelägna att få veta benämningar och namn på ortens dialekt. Saknar Ni själv kännedom här om, äro vi tacksamma, om Ni vill utfråga äldre personer, vilkas namn, ålder och födelseort i så fall böra uppges. Angiv vad som gäller äldre förhållanden och vad som ännu existerar. Numrera svaren efter frågorna.

Frågor:

Svar:

1. Hur transporteras grödan hem från åkern?

Från åkern transporterades den hem med hästvagn på torpställen och smågårdar ofta med stutar o ko som dragare.

2. Huru benämnes på Eder ort det utrymme i uthusbyggnaden, där den otröskade grödan förvaras? Finns mer än en benämning för detta utrymme?

Grödan eller den otröskade säden förvarades alltid i ladugårdslängan och namnet på platsen kallades för "sägolvet" eller "laet", ofta lades säden över logen "loarännat", samt även ovanpå höet i höladan.

3. Utgöres golvet i detta utrymme av bara marken, eller är det byggt av särskilt material?

På 1800 talet utgjordes golvet av bara jord, men på senare tid, inlades på något ställe golv av runda stänger vanligtvis av gran s.k. "trolor".

4. Består golvet i logen, där säden slagtröskades, av träplankor, lera eller cement?

Golvet där säden tröskades d.v.s. logen har alltid bestått av tjocka träplankor, varken lera eller cement har förekommit på min trakt.

5. Finns logbalk (skifte) mellan trösklogen och det utrymme där den otröskade grödan förvaras?

Mellan de olika utrymmena har alltid funnits balkar "loabalkar" alltså mellan logen och "sägolvet" fanns balk, likaså mellan hö och halmladan fanns också balk.

6. Har någon förändring av de i föregående punkter omnämnda förhållanden inträffat under senare tid (t. ex. under de sista 100 åren)? I så fall när och av vilken orsak (t. ex. ändrade tröskningsförhållanden)?

Efter 1900talets ingående, och särskilt på senare tid har stora förändringar kommit till, genom att numera slagtröskas ingen sorts säd, utan allt sker med maskindrivna tröskverk, beroende på att den elektriska energin kommit till mera allmänt bruk.

Frågor:

M.10721:2

Svar:

7. Hur benämnes den person, som vid skördens inbärgning bringar sädeskärvarna (nekarna, banden) över logbalken (skiftet) in i det utrymme, där den otröskade säden skall förvaras? 8 Den person som från logen /lasset kördes alltid in där och avvältes/kastade upp nekarna i "sälaet" kallades för "loakatt". Nekarna kastades alltid över balken in i "sälaet".
8. Vad kallas den, som lämnar kärvarna vidare till den person, som lägger kärvarna i ordning i nämnda utrymme? 8 Den person som tog emot kärvarna i "sälaet" och kastade dem till den som "laade" kallades för nekakraka, och det var vanligen barn i skolåldern som fick utföra detta arbete.
9. Vad kallas den person som lägger kärvarna i ordning? 9 Den person som sedan lade kärvarna tillrätta i ladan kallades "laare" /även lakatt".
10. Fingo även kvinnor eller minderåriga deltaga i detta arbete och i så fall på vilken plats i arbetskedjan? 10 Ofta var det kvinnorna som fick utföra detta arbete d.v.s. lägga kärvarna tillrätta som de skulle vara i ladan "laade".
11. Använde någon av dessa personer något redskap i arbetet? Vad kallades detta och av vad material var det? Beskrivning! 11 Var det så att säden skulle "laas" på "loarännet" fick "loakatten" använda sig av en trästång, vilken en lång tämligen smal gränstör, med ett stycke av en kvist lämnad omkring 10 c.m. från spetsen vilken bildade en klyka som kärven hängdes på, och sedan slängdes upp till nekakrakan detta redskap kallades "tjya".
12. Har det använts tjugor eller krokar enbart av trä vid skördens inbärgning? När? Beskrivning och benämning! 12 Att några särskilda träkrokar förekommit vid inbärgningen av säden har jag ej hört talas om på min trakt, men däremot har använts en gaffel av trä.
13. Känner Ni till benämningen »lo(g)katt» eller »lakatt»? Vad betecknade den? Har den möjligtvis haft mer än en betydelse? 13 Benämningen "lo/g/katt" har jag i punkt 7 omtalat, "lakatt" däremot kallades den som skötte om sädens tillrättaläggning i sädesladan "laade".
14. Vad vet Ni om plejla(prägla)visan, plejladansen, lo(g)-visan, plejlarnas sång på logen? 14 Att det förekommit några visor eller sång på logen under inbärgningen av säden, såsom "Pejlavisan" e. d. har jag aldrig hört berättas om på min trakt.
15. Känner Ni ordet »stabbe» («sto») eller sammansättningar därmed? Vilka och vad betecknade de? 15 Ordet "stabbe" kallades att man började att "laa" kärvarna i mitten av ladan "säagolyet", och på min trakt kallades det även för "knubb".
16. Känner Ni ordet »stäle» el. sammansättningar därmed? Vilka och vad betecknade de? 16 "Stäle" betecknades att kärvarna "laades" runt om "stabben" eller "knubben" tills det blev en jämn yta över hela "laaet", när så det blivit ett jämnt "la" fick man börja lägga ny "stabbe" eller "knubb".

Linnæus Helsing

• maj 6 juni 1948 Joh. Sjögren

10721

L.U.F. 63

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsfor-
ning vid Lunds universitet

På grund av bristand utrymme har denna frågelista ej nöjaktigt kunnat besvarats.

O.b.s. En mycket opraktisk, denna frågelista.

Justämnen!
M.

Lönåsa Hultsjö 1 juni 1948

Joh. Sjöquist.

Joh. Sjöquist